

De profeet Elia

MEDITATIE: STEM VAN ZACHTE STILTE

Stem van zachte stilte

Op de berg, de Horeb, ervaart Elia - op de vlucht voor de politie van koningin Izebel - Gods mysterieuze aanwezigheid in *'het suizen van een zachte bries'* (IK 19,12), zo letterlijk mogelijk vertaald: in *'een stem van zachte stilte'*. Deze Godsverschijning is opmerkelijk en uniek in de bijbelse geschiedenis. Elia ervaart God anders dan in de gebruikelijke verschijnselen van storm, aardbeving en vuur. Bij het horen van deze *'stem van verfijnde stilte'* (naar een vertaling van Willem Barnard), bedekt Elia zijn gezicht met zijn mantel, op dezelfde plaats waar Mozes zijn voeten ontschoeide. De stilte waarin Elia is opgenomen, heeft twee kanten. Van God uit gezien is ze ruimte waarbinnen Hij zijn aanwezigheid onthult, van Elia uit is ze voorwaarde om de Onnoemelijke te kunnen ervaren. De stilte van de Ene roept die van de andere op als Stem en tegenstem, als Roep en antwoord. Deze ervaring blijkt in Elia's leven een keerpunt en breekpunt te zijn geweest. Voor de vervolgde profeet breekt de toekomst open. Hij ontstijgt de nauwte van de angst. In het hart van de stilte hoort hij de opdracht onbevreesd op zijn schreden terug te keren om beslissingen te nemen met ingrijpende religieuspolitieke gevolgen.

God komt in stilte

Opmerkelijk en uniek is de stilte in de beschrijving van de theofanie, het komen van God, in 1 Koningen 19,12. Op de berg Horeb, dezelfde berg waar de Heer zich na de uittocht had geopenbaard aan Mozes, verschijnt Hij aan Elia. Noch in de storm noch in de aardbeving noch in het vuur was de Heer. Vreemd, want dit waren de gebruikelijke verschijnselen rond de goddelijke verschijning. Na het vuur was er *'het suizen van een zachte koelte'* (NBG-1951), *'het suizen van een zachte stilte'* (Statenvertaling), *'het suizen van een zachte bries'* (Willibrord), *'eine Stimme verschwebenden Schweigens'* (Buber). En dan, na deze qol demamah daqqah, letterlijk 'stem van zachte stilte', beseft Elia dat de Heer aanwezig is. Hij laat dat zien door zijn gelaat te bedekken. Welke betekenis heeft deze stilte? Wat heeft de verteller hiermee willen zeggen? Is het een esthetische uiting om het majestueuze van God te benadrukken? Betreft het een indirecte oproep aan Elia om zachtmoedig te worden? Of is er sprake van een bewuste verfijning van het godsbegrip? Of wil de verteller laten zien, als polemiek tegen de interne hang naar de natuurgoden van de volkeren rondom Israël, dat de Heer anders is en niet gebonden aan de bekende natuurverschijnselen? Of gaat het om Elia's stilte, opdat deze ontvankelijk wordt voor de openbaring? We weten het niet. Wel kunnen we dit zeggen: de stilte schept ruimte om te onthullen (van Gods zijde) en om te ontvangen (van Elia's zijde). Het blijkt een keerpunt, een breekpunt te zijn, waardoor de toekomst voor de vervolgde zich opent en bevrijding in het verschiep ligt (vgl. Job 4,16; W 18,14).

C.J. den Heyer-P. Schelling

Meditatie

'Stilte is zo eentonig', hoor je soms zeggen. Maar de stilte heeft zoveel tonen... Meer nog: midden in de verscheidenheid aan onhoorbare tonen en klanken van de stilte, staat ook nog de mens die de stilte ervaart, elke dag, elk ogenblik anders. De cyclus van de profeet Elia biedt ons een waaier van stiltevarianten én van menselijke gesteltenissen waarin we ons kunnen herkennen als we de stilte binnengaan. Het best lees je even de Elia-cyclus in 1Koningen 17 tot 19.

De tijd van Elia

was een tijd vol rumoer, een tijd vol afgoden.

Hoe kon die kleine, grote profeet

met zijn vurig hart, Elia uit Tsibi, zich staande houden?

*Hoe kunnen wij, kleine en grote profeten
van deze tijd vol rumoer en afgoden
ons staande houden?*

Elia in het dal van de Kerit en in Sarefat (IK 17)

God zei tot Elia: *'Vertrek hiervandaan en ga naar het oosten en houd je verborgen in het dal van de Keilt, dat in de Jordaan uitmondt. Uit de beek kun je drinken en de raven heb Ik bevolen je daar van voedsel te voorzien.'*

Elia, die mens van God wil zijn, is leeg, overweldigd door de altaren van de afgoden.

God weet dat rust en sterkte alleen uit de stilte geboren worden.

Elia moet zich verbergen, in de stilte, in de eenzaamheid van het dal.

Daar waar helemaal niets is, geen rumoer, geen drukdoenerij.

Elia in de Kerit mag vertrouwen: God kent zijn honger, Hij kent zijn dorst.

God weet hoe moeilijk de weg is die Elia nog moet gaan.

Hij voorziet in wat Elia nodig heeft.

Omdat hij de leegte diep heeft durven voelen daar ver van iedereen, in Kerit,

en God liet zorg dragen in de stilte van het dal, kan hij nu op zijn beurt zorg dragen

voor de lege pot en kruik van de weduwe van Sarefat, kan hij het leven geven aan haar zoon.

Wanneer een mens
overweldigd door onmacht en rumoer
zich door God in de stilte laat binnenvoeren
en vertrouwt op wat God wil geven
om zijn diepste honger te stillen,
wordt hij *'mens van God'*,
kan hij op zijn beurt
zorg dragen
voor mensen door rumoer bevangen,
voor hen die hongeren en dorsten
en snakken naar het leven.

*Dort setzte er sich unter einen Ginsterstrauch
(Sieger Köder)*

Elia op de Karmel (1K 18)

'Je kunt niet op twee gedachten blijven hinken', zei Elia tegen de afgodendienaars. 'Toon dat jullie goden leven en leven geven!'

'Zij dansten als dwazen rond hun altaar, riepen en tierden, maar hun afgoden zwegen in een pijnlijke stilte...'

'Er klonk geen geluid, er kwam geen antwoord, zij vonden geen gehoor', schrijft de bijbel.

Hoe verscheurend is de stilte als je gelooft in iets dat niet bestaat.

De God van Elia, van Abraham, Isaak en Jakob heeft weinig woorden nodig: *'Toon dat U God bent, geef antwoord opdat men weet dat U de Ware bent'*, bidt Elia - zomaar, zonder misbaar, zonder dansen en tierden.

En God zegt ja in de stilte van het vuur.

Deze stilte is gevuld met geloof in wat is.

Zo pijnlijk is de stilte
van de afgoden waaraan wij ons vastklampen.
Als je écht in nood zit,
straalt de tv geen warmte uit,
kan de pc je niet omhelzen,
brengt je auto je nergens naartoe.
Alleen de ware God
die je in de stilte van je hart aanroept,
zal antwoord geven,
hoe dan ook,
in duizend tekens, ongezien,
in stilte en in mensen,
in regen en in vuur.
Alleen de Ware.

Elia in de woestijn (1K 19)

Even leek het tij gekeerd, even had Elia de mensen op zijn hand:
zij geloofden in de Ware, de levende God n Israël. Even maar.

Misschien was Elia toch nog te hoogmoedig?

Wou hij zichzelf bewijzen, daar op de berg karmel, meer dan ruimte te geve aan de Ware?

Of is het altijd zo dat de woorden van een profeet het hart van afgodendienaars maar vluchtig raken? Moedeloos is onze kleine grote profeet, hij zit in zak en as helemaal aan de grond:

'Het wordt mij te veel, mijn God, laat me sterven...' En hij viel in slaap.

De stilte van deze slaap in de woestijn onder de bremstuik

is de stilte van de wanhoop, de ontmoediging, het opgebrand zijn tot op het bot. Maar een engel van de Heer wekt hem, tot drie keer toe - wanhoop kan zo lang aan een mens vreten - en zegt: *'Sta op en eet.'*

Ermutigung
(Janet Brooks Gerloff)

Wie kent ze niet,
die dagen dat je zou zeggen:
laat alles nu stil worden
laat mij nu maar sterven.
Er is niets beter voor een mens
dan dat hij
als hij op de drempel van de wanhoop staat
en de stilte van de ontmoediging
al zijn krachten muteert -
plots een engel van de Heer
kan ontdekken
– ze leven met zovelen
midden onder ons -
een engel die je helpt,
met urenlang stil luisteren
en slechts vier woorden
'Sta op en eet'
want
als je 's morgens uit je bed raakt.
en kunt eten
is de dag al half gewonnen...

Elia op de Horeb (1K 19)

Veertig dagen, veertig nachten - tja, zelfs een engel van de Heer
geneest je niet in een handomdraai.

Veertig dagen, veertig nachten van woestijn en donkere stilte heeft Elia nodig voor een nieuwe ontmoeting met de Ware.
En de Ware trok voorbij, niet in de storm, niet in de aardbeving, niet in het vuur. De levende God van Israël heeft dit alles
niet nodig.

Maar toen, toen plots, Elia wist het: een zachte bries.

Dat was genoeg voor de Ware. Daarin wist hij Hem aanwezig, eindeloos diep en wijds. En Elia bedekte zijn gezicht.

Onze tocht naar Hem
is vaak zo lang en zwaar,
door de stilte en de duisternis
van zijn afwezigheid.
Alleen de herinnering
aan de engel en zijn woorden:
'Sta op en eet',
alleen de herinnering
aan de raven en het water van de Kerit
en het vuur op de Karmel
houdt een mens gaande
houdt een mens hoopvol onderweg.
Dan plots
komt Hij dichterbij:
Hij heeft geen wonderen nodig,
geen visioenen,
geen hemelse muziek.
Alleen
stilte.
Alleen
het gerucht van een zachte bries:
je ziet Hem niet, je hoort Hem niet.
Je weet dat Hij er is
door wat Hij in beweging brengt

zoals elke bries dat doet.
Als Hij in jou
de liefde in beweging brengt,
mag je zeker zijn
dat Hij er was.

En God sprak:
*'Wat doe je hier, Elia?
Keer terug, ga door de woestijn naar de stad.'*

*Nach dem Feuer kam ein sanftes, leises Säuseln
Sieger Köder*

Gebed

God en Vader,
dag na dag wil ik kiezen voor U, de levende God die me oproept al mijn afgoden achter te laten. En dat zijn er veel...
Voed me, troost me,
hef me op
of zend desnoods uw engel als dorheid en ontmoediging me dodelijk vermoeien.
Alleen in uw genade en uw kracht kan ik U beluisteren
in de duizend zachte briesjes van onze tijd.

Amen

Bron: Onderstroom 2 – handboek voor gebed, p. 220 – 225
Uitgegeven door Carmelitana

*Copyright © Vlaamse Karmel
Burgstraat 46
9000 Gent
Tel: 032 (0)9/225 57 87*